

на Карла Велики (обр. 60). Тя е несъмнено маджарска сабя, приготвена презъ IX вѣкъ и била притежание на нѣкой князь и представлява най-хубавото творение на художествената индустрия на тази епоха.

Формата на унгарската сабя показва, че тя е най-развита между всички други саби, защото силата на удара ѝ е по-голѣма и сѣщо тя по-лесно се изтрѣгва следъ съсичане, отколкото всички други видове саби.

Всичко това показва, че сабята на старитѣ маджари и българи е била едно усѣвършенствувано оржие.

Старитѣ българи и маджари имали и мечове.

За мечъ (палешъ) говори въ 67-й отговоръ папа Николай II, споредъ който българитѣ имали обичай да даватъ клетва върху мечъ — сѣщиятъ обичай сѣществувалъ и у аваритѣ.

Азъ публикувахъ два бронзови края на ножница на мечъ, единиятъ отъ мадарскитѣ разкопки, а другиятъ отъ Пловдивския музей, донесенъ отъ околността на Чирпанъ ⁴⁷⁾.

Тѣзи предмети иматъ свои паралели въ Унгария, както и въ Волжката и Днѣпърска области въ Русия (обр. 61), както и въ източна Пруссия, Полша и Летония. Нѣкои отъ тѣхъ сѣ запазени съ самия мечъ. Запазенитѣ сѣ *нормански мечове* (обр. 62).

Нормански мечове сѣ намѣрени въ Унгария въ голѣмъ брой. Една частъ отъ тѣхъ е донесена отъ маджаритѣ откъмъ изтокъ, а другата частъ е внесена. Най-много отъ тѣхъ произхождатъ отъ норманитѣ, живѣли въ Русия.

Но маджаритѣ били лека конница и употребявали първоначално сабята, следователно голѣмиятъ брой отъ норманскитѣ мечове, произхождащи отъ маджаритѣ показва, че норманитѣ имали голѣмо влияние върху тѣхъ.

Тукъ ще спомена едно сведение на рускитѣ лѣтописи, което ще покаже какъ стигнали мечове до тѣзи народи: хазаритѣ поискали отъ Киевъ като данѣкъ саби, а получили мечове ⁴⁸⁾.

Норманскитѣ мечове отъ Мадара и Чирпанъ може да сѣ попаднали по търговски пѣтъ, но въ всѣки случай показватъ, че норманитѣ и тукъ сѣ указали известно влияние презъ X в. Но възможно е сѣщо тѣзи нормански мечове да сѣ просто остатѣци отъ Свѣтославовата руска войска. Прочее, тукъ се касае само за изключение.